

AHMET VAROL'UN ARDINDAN...

İhsan Karababa
Kimya Yüksek Mühendisi

Ahmet Varol'un vefatını Ave Giresun'da defnedildiğini, partili dostlarının gazete ilanından öğrendim. Ankara dışında küçük bir sahil kasabasıydım; arkadaşımın vefatı hakkında daha fazla bilgilenmek ve anısına neler yapabileceğimizi görüşmek üzere, son yıllarda etik komisyonunda birlikte çalıştığımız arkadaşları telefonla aradım. Aklımıza ilk gelen, Ahmet'e karşı duyduğumuz sevgi ve saygıyı bir gazete ilanı ile dostlarına ve TMMOB tabanına duyurma düşüncesi oldu. Sonra Ahmet'e karşı duygu ve düşüncelerimizi bir gazete ilanı ile sınırlama yerine, onun kimlik ve kişiliğini elimizden geldiğince anlatmanın daha yerinde olacağı kararına varıldı. Çalışma grubumuz içinde Ahmet ile eskiden beri gelen dostluğu olan bendim; dolayısıyla onu yakından tanıyordum. Bu nedenle Etik Komisyonu üyesi arkadaşlarım anma yazısını benim kaleme almamı önerdiler.

Ahmet Varol onurlu bir isim bırakarak aramızdan ayrıldı. Ahmet Varol'un sahip olduğu saygın kimlik ve kişiliği, TMMOB ortamında, özellikle 80 öncesi yükselen eylem ortamlarında sergilediği tutum ve davranışlarıyla tanındı. Ahmet Varol'la bu dinamik süreçte tanıştık. Ne var ki günümüzde bu dönem neo-liberal politikaların baskısı altında değer kaybedip unutulmaya başlanmış, hatta fazla abartıldığı söylenir olmuştur. Kanımca Ahmet'i gerçek yönleriyle tanımak; ancak O'nu örgütlü bir birey, daha ilerisi bir özne olarak katıldığı dinamik sürecin bütünselliği içinde değerlendirmekle mümkün olabilecektir. Bu nedenle TMMOB'nin gelişim sürecinde çok önemli yer tutan 80 öncesi dönem üzerinde, hafızaları, çok kısa olsa da tazeleme gereğini duyuyorum.

80 öncesi, daha doğrusu 60'lı yıllar, Türkiye'de değişim-dönüşüm taleplerinin yoğunlaştığı, gerçek anlamda bir toplumsallaşma sürecinin yaşandığı dönemi tanımlamaktadır. Bu gelişim süreci içinde halk, o güne kadar soyutlandığı ekonomi, siyaset gibi toplumsal süreçlere katılım isteğini ortaya koymuştur. Toplumsallaşmanın ivme kazanması toplumun emekçi sınıf ve katmanları arasında iletişim ve etkileşime de ivme kazandırmış; toplumda demokratikleşme, özgürleşme ve hak talepleri, o güne kadar görülmemiş şekilde, yüksek sesle dile getirilmeye başlanmıştır. Düşünce, görüş, eleştiri, kanaat ve talepler her zaman, her yerde özgürce dile getirilir olmuş; insanlar duygu ve düşüncelerini hiç kimsenin iznine bağlı olmadan eylemle ortaya koyabilmiştir. Daha kapsayıcı olarak söylemek gerekirse; toplumun demokratik dinamikleri başta siyaset, ekonomi ve toplumsal süreçler olmak üzere her alanda söz hakkı elde etmişlerdir. Toplumda gelişen sınıf bilinci, emek/sermaye arasındaki çelişki ve çatışmalar eylemli bir döneme girmiş, toplumsal muhalefete ivme

kazandırmıştır. Baskılardan kurtulan toplumda devrimci/demokrat/sosyalist düşünce ve görüşlerin canlı şekilde tartışma ortamları gelişmiştir. Yayın yasağının kalkması emekçi sınıf ve katmanlara sosyalizmle doğrudan tanışma olanağını sağlamıştır.

Halkın kazanımları diye dile getirilen gelişmeler özünde halkın örgütlü davranışlarının kazanımlarıdır.

Toplumda halk istek ve taleplerini, kamuoyuna ve siyaset alanına; sendikalar, meslek birlikleri, kooperatifler, dernekler gibi halkı temsil eden örgütler aracılığıyla taşımaktadır. TMMOB de bu dönemin önde gelen örgütlerinden biri olarak, değişim/dönüşüm sürecinin en ön saflarında mücadele katıldı.

1960'lı yılların ikinci yarısından sonra toplumda yaşanan dinamik gelişmeler, meslek odalarında da yansıma bulmuştur. Odalardaki rutin işleyen hiyerarşik meslekçi yapı ve sergilenen siyaset dışı tutum kırılmıştır.

Mühendisler dönemin özgürlükçü koşulları içinde bir taraftan devrimci-sosyalist düşünce ve görüşleri içselleştirmeye, bir taraftan da devrimci düşünceler ışığında söylem/eylem birliğini yaşama geçirmeye çalışıyorlardı. Gelişim süreci içinde kamuoyu ve odalar arasında olumlu bir etkileşim süreci yaşandı. Odalar ülke sorunları ve çözüm yolları üzerinde görüş ve önerilerini kamuoyu ile paylaşıyor, kamuoyu da her seferinde daha ileri düzeyde bilgilenmek istiyordu. Kamuoyuyla odalar arasında yaşanan etkileşim hem meslek odaları hem de kamuoyu için birbirini tetikleyen itici bir güce dönüşmüştü. Öyle ki toplumsal kesimlerle örgütler arasındaki ilişkiler birbirini tetikleyerek gelişim sürecine ivme kazandırdı. Bu gelişme karşısında korkuya kapılan

egemen güçler gelişmeyi durdurmanın çarelerini aradılar ve gelişmeyi kanlı bir şekilde önlediler. Türkiye’de böylesi bir süreci yakalamanın bir daha mümkün olacağını düşünemiyorum.

1973 yılında, Ahmet Varol Elektrik Mühendisleri Odası, ben de Kimya Mühendisleri Odası başkanı idim. Bu dönemde, odalar arasında kopuklukları gidererek, TMMOB’ye işlerlik kazandırma çabaları yoğunlaştı. 1973 baharında, toplanması kesinleşen TMMOB Genel Kurulu’nda ortak tavır belirleme amacıyla, kamuoyu ile en çok ilişki ve etkileşim içinde olan Elektrik, İnşaat, Kimya, Maden ve Mimar Odaları başkanları, Elektrik Mühendisleri Odası’nda bir araya geldiler. Toplantının iki gündem maddesi vardı, birincisi TMMOB Genel Kurulu’nun engellenmesine karşı durmak ve toplantının düzen içinde geçmesini sağlamaya çalışmak, ikincisi de Birlik Başkan adayını belirlemektir. TMMOB Başkanlığı için iki isim gündeme geldi. İnşaat Mühendisleri Odası (İMO), Ankara’nın saygın bir isme sahip sosyalistlerinden biri olan üyeleri Güney Özcebe’yi önerdi. İkinci aday TMMOB’nin toplanması çalışmalarının önde gelen ismi, Mimarlar Odası’nın İkinci Başkanı Teoman Öztürk idi. Görüşmelerimizde, İMO dışında kalan dört Oda, Güney Özcebe’ye duyulan saygıyı koruyarak; odalarının tercihinin, örgütlenmenin doğrudan içinden gelen, Teoman Öztürk’ten yana olduğunu belirttiler. İnşaat Mühendisleri Odası, dört odanın tercihine saygılı olunacağını ve Teoman Öztürk’ün destekleneceklerini bildirdi. Ahmet Varol’la böyle bir ortamda tanıştım, bu toplantı ile başlayan ilişkilerimiz TMMOB platformlarında, yoğun eylem süreçlerinde olgunlaştı.

EMO ve TMMOB arşivleri Ahmet’in başarılarının kalıcı tanıklarındır. Buna rağmen Ahmet’in başarı hanesine yazılacak içinde yer aldığı, yürüttüğü etkinlikleri hafızaları tazelemek amacıyla kısa bir şekilde aktarmaya çalışacağım.

Ahmet Varol sorumluluk üstlendiği dönemin yaşanan değişim ve dönüşümün diyalektiğini yakalamış bir sosyalist ayrıca inanmış bir TİP’li idi. İdeolojisinden hiçbir zaman sapmadı, taviz vermedi, örgüt içindeki konumunu siyaset nesnesi yapmadı, halkın çıkarlarını her şeyin üzerinde tuttu. Olaylara her zaman toplumsal açıdan ve sağduyu ile yaklaştı, dayatmacı değil uyumlu bir kişiliğe sahipti. Düşünceleriyle eylemleri arasında hiçbir zaman çelişkiye düşmedi, bireyci değil toplumcu bir kişiliğe sahipti, birlikte düşünüp birlikte üretmeyi ilke edinmişti. Örgütüne ve toplumuna karşı sorumluluk duygusunu hiç kaybetmedi, fraksiyon çatışmalarından hep uzak kaldı, bu sağlam kişilik yapıyla herkesin saygı ve sevgisini kazandı.

Ahmet Varol’un Oda Başkanlığı dönemi, benim izlenimlerime göre, Elektrik Mühendisleri Odası’nda yönetimlerin toplumsal düşünce ya da sol ideolojilere sahip mühendisler tarafından oluşturulmasının temellerinin atıldığı dönemdir. Bu süreçte yerine oturtulmaya çalışan yönetim sistemi, düşünce ve eylem birliği içinde derinleşerek kalıcı hale geldi.

Bu dönem yürütülen çalışmaları ana başlıklar halinde de olsa şöyle özetleyebiliriz: “Mühendislerinin ekonomik, sosyal, demokratik hak talepleri kapsamında çalışma koşullarının geliştirilmesi, sosyal devlet ilkelerinin yaşama geçirilmesi, özgürlük alanlarının genişletilmesi, emeğe gereken saygının gösterilmesi, insan hakları ihlalleri, işkence ve faşist saldırılara karşı verilen mücadele.”

Dönemin en tutkuyla savunulan ütopyası; ülkenin kalkınması ve bunun da ön koşulu olarak sanayinin montajcı yapıdan

aramalı ve yatırım malları üreten bir yapıya dönüştürülmesi idi. Bu amaçla çalışmalarda, enerji sektörü örneklendirilerek, doğal kaynakların kullanımı, sanayinin gereksinim duyduğu en optimum düzeyde üretme, enerjinin üretim ve tüketiminde toplumsal çıkarların korunması, dışa bağımlılığın azaltılması altı önemle çizilen konulardı.

Ahmet’in dönem içinde üretken çalışmalarını sadece bu konularla sınırlamak mümkün değildir. Ülkede insan haklarına saygılı, demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla yaşama geçirilip kurumsallaşması için yürütülen mücadelenin en ön sıralarında yer aldı.

Zaten bir örgütün ve örgüt yöneticilerinin varlık nedenlerinin başında üyelerin görüş, öneri ve taleplerini etkili bir biçimde siyaset alanına taşıma, üyelerini toplumsal süreçlere katma iradesini gösterebilmeleri gelir. Yine örgüt/toplum ilişkilerinde altı kalın çizgiyle çizilen bir gerçek de toplumların örgütleri aracılığıyla düşünüp konuşmasıdır. Ahmet ve yönetimi bu iradeyi gereği gibi ortaya koymuş, siyasi/muhafif kimlikle, toplumsal ve ekonomik yaşamın sorunları üzerinde yürüttükleri çalışmalarda elde ettikleri gerçekleri kongre, konferans, söyleşi, basın toplantıları, yazılı açıklamalar gibi yöntemlerle kamuoyuna etkin bir şekilde duyurmuş, Oda’yı toplumsal muhalefetin etkin bir üyesi konumuna getirmişlerdir. Çalışmaların sosyal-siyasal-ekonomik-kültürel bütünsellik içinde ele alınması; örneğin, üye ve toplumun siyasallaşması, toplumsal muhalefetin gelişmesi, kısaca Oda’nın etkili bir baskı unsuruna dönüşmesi için yürütülen çalışmaların odağında yer aldı.

Hoş bir rastlantı olarak, meslek odası büyük bir kadirşinaslıkla O’nu “onursal başkan” olarak ödüllendirdi. Ben de bu genel kurulda Oda’nın konduğu olarak bulunuyordum; yaşadığı mutluluğum da tanığı oldum.

Ahmet Varol, bizlerin etik konusunda yürüttüğümüz çalışmaları izlemiş, bu çalışma içinde yer almak istedi ve aldı, komisyonda birlikte çalıştık. Ahmet Varol’dan söz açıldığında, sıklıkla dile getirdiği İhsancığım, “Emperyalizmin oyununu, ikiye yüz lülüğünü her zaman ortaya koymalıyız” sözleri aklıma gelmektedir. Sevgili dostum, TMMOB tarihinde ve toplumsal mücadelede onurlu bir yere sahip oldun, her zaman sevgi ve saygıyla anılacağına inanıyorum. İşıklar içinde yat. ■